

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu priporočila Sveta o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah

(COM(2013) 460 final – 2013/0229 (NLE))

(2014/C 67/22)

Poročevalec: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Komisija je 26. junija 2013 sklenila, da v skladu s členoma 19(1) in 22 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog priporočila Sveta o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah

COM(2013) 460 final – 2013/0229 (NLE).

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. oktobra 2013.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 493. plenarnem zasedanju 16. in 17. oktobra 2013 (seja z dne 17. oktobra) s 135 glasovi za, 4 glasovi proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor pozdravlja predlog Evropske komisije za priporočilo Sveta in priznava – kljub temu, da to dejstvo obžaluje – da so ukrepi, ki jih vključuje, potrebni, in da je to priporočilo mogoče razumeti kot neke vrste minimalni program izvajanja.

1.2 Odbor poleg tega obžaluje, da se – kot je navedeno že v obrazložitvenem memorandumu priporočila – pri uresničevanju ciljev okvirne strategije na evropski ravni nenehno pojavljajo resne težave z izvajanjem ter političnim angažiranjem na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

1.3 Odbor opozarja na vrzeli, izpostavljene v analitičnih dokumentih organizacij civilne družbe o okvirni strategiji ter o nacionalnih strateških programih. Navedbe zainteresiranih strani je treba nujno jemati resno ter ukrepati, tako da se v določenem roku oblikuje in tudi začne izvajati učinkovit in temeljit odziv na ravni javnih politik.

1.4 EESO meni, da je tisti del predloga, ki se nanaša na horizontalne politične ukrepe, pomanjkljiv, in Svet poziva, da ga razvije še naprej, ter za štiri tam opredeljena področja določi veliko bolj konkretne zahteve in njihovo izvajanje podpre s predstavljivo pričakovanih dobrih praks.

1.5 Odbor meni, da bi bilo – glede na zaključke obrazložitvenega memoranduma predloga priporočila ⁽¹⁾ in poslabšanje

družbeno-gospodarskega položaja zaradi krize – potrebno, da Svet uporabi svoja pooblastila in sprejme obvezujoče pravne akte, še posebej za to, da bi omilili stisko in veliko revščino, ki ogrožata življenja državljanov, ter da bi se lahko borili proti najbolj skrajnim učinkom diskriminacije, rasizma in sovraštva do Romov.

1.6 EESO priporoča, da bi zlasti v primerih, ko gre za zelo neugodne življenjske razmere, opredelili jasne okvire za uveljavitev človekovih pravic ter uvedli referenčne kazalnike in pokazatelje, ki bi omogočali oceniti tovrstne razmere in ki so že dolgo nujno potrebni.

1.7 Odbor priporoča, da bi skupine neodvisnih raziskovalcev, ki bi imeli na voljo pravna sredstva in ki bi nudili ustrežna jamstva glede raziskovalne etike, opravile oceno izvajanja strategij, ter da se zagotovita tako financiranje kot tudi pregledna uporaba sredstev.

1.8 Treba si je prizadevati, da se s pomočjo pravnih in drugih potrebnih jamstev krepí delovanje organov, ki so odgovorni za enako obravnavo, saj so ti ključni akterji politike boja proti diskriminaciji, delovanje nacionalne kontaktne točke, ki ima bistveno vlogo pri izvajanju strategij, ter sodelovanje različnih organov z ustreznimi skupinami prebivalstva.

1.9 Da bi povečali učinkovitost izvajanja strategij ter odpravili izgubo zaupanja, ki jo je zaznati v obravnavanih okoljih, je bistvenega pomena skrb za dejansko vključevanje in angažiranje Romov na vseh področjih delovanja. Odbor predlaga in pričakuje razširitev konceptualnega okvira sodelovanja, kulturo konsenza, ki seže onkraj navadnega posvetovanja, ter v tem smislu oblikuje predloge.

⁽¹⁾ "... da so države članice sicer imele pravne možnosti, da bi ukrepale z namenom reševanja vprašanja o vključevanju Romov, vendar pa ukrepi, ki so bili načrtovani doslej, ne zadostujejo. Zaradi pomanjkanja usklajenega pristopa k problematiki vključevanja Romov se razlike med državami članicami vse bolj povečujejo."

1.10 EESO vztraja, da morajo nosilci odločanja imeti očitno distanco do zaskrbljujočih izjav glede Romov, ki so obarvane z rasizmom in nasiljem in ki so hudo diskriminirajoče, kakor tudi pri tem, da je pomembno ovaditi ter odkrito in dosledno nadzirati pojave rasističnega nasilja in sovražnega govora. Pripraviti je treba pravne, upravne in zakonodajne ter promocijske instrumente za učinkovit boj proti takšnim pojavom.

2. Ozadje

2.1 Komisija je 5. aprila 2011 sprejela okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 ⁽²⁾ in tako končno, po dolgotrajnem odlašanju, ustvarila možnost za izvedbo usklajenih ukrepov za zmanjšanje skrajne revščine ter segregacije, ki prizadeva tudi Rome. Svet je ta dokument potrdil junija 2011 ⁽³⁾ in države članice pozval, naj do konca leta 2011 sprejmejo nacionalne strategije za vključevanje Romov.

2.2 Evropska komisija v skladu z določbami, predvidenimi v tem okviru, sestavi letno poročilo o napredku pri izvajanju strategij. Leta 2012 je pripravila prvo oceno strategij ⁽⁴⁾, ki so jih predložile države članice, ter sprejela horizontalne sklepe, v priloženem dokumentu pa analizirala dobre in slabe plati strategije posamezne države članice ⁽⁵⁾.

2.3 Združenja, ki zastopajo Rome, so pozorno spremljala pripravo teh strategij, v številnih dokumentih posredovala svoja stališča in pripombe ter strategije tudi ocenila ⁽⁶⁾.

2.4 Vse te analize so razkrile mnoge vrzeli v strategijah držav članic. Po mnenju organizacij civilne družbe so velik problem horizontalne vsebine in njihove pomanjkljivosti. Med takšne vrzeli sodijo, na primer:

- a) nezadostni ukrepi za boj proti diskriminaciji;
- b) pomanjkanje ukrepov za spodbujanje "polnega dostopa";
- c) pomanjkanje ukrepov za priznavanje in krepitev človeškega dostojanstva Romov in njihove skupnosti;
- d) pomanjkanje ukrepov za zmanjšanje posebej hudih razlik in zapostavljenosti, ki jih je zaznati v romski družbi (navedemo

⁽²⁾ COM(2011) 173 final.

⁽³⁾ Sklepi Sveta o okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020.

⁽⁴⁾ COM(2012) 226 final.

⁽⁵⁾ SWD(2012) 133 final.

⁽⁶⁾ Analysis of National Roma Integration Strategies [Analiza nacionalnih strategij za vključevanje Romov], ERPC, marec 2012.

lahko npr. odsotnost ukrepov za zmanjšanje posebnih težav, s katerimi se srečujejo romske ženske in otroci);

- e) pomanjkanje ukrepov angažiranja in spodbujanja Romov, njihovih skupnosti in organizacij civilne družbe, da bi izvajali strategije.

2.5 Prej omenjeni analitični dokumenti Evropske komisije ne navajajo bistvenih pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene v strategijah držav članic. Nikjer ne zasledimo obsodb, pozivov k zmanjšanju ali odpravi številnih pojavov najhujših oblik socialne in družbene ogroženosti, ki včasih pomenijo kršitev človekovih pravic. Tako se ne poudarja dovolj naslednjih kršitev človekovih pravic:

- a) nezakonito trgovanje z belim blagom, ki se razvija ob prostituciji, ter problem zaposlovanja, ko ima zaposleni status "sužnja";
- b) temeljna pravica romskih žensk, da svobodno odločajo o svojem telesu, njihov prost dostop do kontracepcije, kakor tudi prisilna sterilizacija brez njihove privolitve, ki se včasih izvaja;
- c) skrajne oblike pomanjkanja in revščine, ki ogrožajo človekove pravice, neizpolnjevanje osnovnih življenjskih potreb (npr. pomanjkanje dostopa do pitne vode ali zdravstvene oskrbe ter infrastrukture za higieno v primeru tistih, ki živijo v predmestju ali taborijo itd.);
- d) in nenazadnje: cilji in ukrepi za boj proti rasizmu, ki bi zagotavljali varnost tako življenja kot imetja Romov in njihovih skupnosti ter njihove pravice, s tem pa povečevali zaščito proti rasističnim izpadom, so pomanjkljivi.

2.6 EESO je posvetil eno mnenje okvirni strategij in eno nacionalnim strategijam za vključevanje Romov. Prejšnje mnenje ⁽⁷⁾, ki obravnava vprašanje krepitev družbene vloge Romov in njihovega vključevanja v Evropi ter odobrava okvirno strategijo, navaja – z vidika poznejše priprave in izvajanja – potrebo po trojnem pristopu (politika vključevanja brez razlikovanja glede na rasno in etnično pripadnost, politika za podporo opolnomočenja oseb, ki se imajo za člane katere koli romske skupnosti, in za priznanje vključenosti v družbo, ki so jo dosegli, ter splošna protirasistična politika in oglaševanje), podaja pa še druge predloge.

2.7 V dodatnem mnenju ⁽⁸⁾ pa se EESO sklicuje na študijo, ki je bila opravljena leta 2012, in opozarja na izgubo zaupanja, ki so jo zaznali mnenjski voditelji romske skupnosti, ter nato predstavi predloge, ki se nanašajo posebej na vključevanje Romov in spodbujanje njihove udeležbe.

⁽⁷⁾ UL C 248, 25.8.2011, str. 16-21.

⁽⁸⁾ UL C 11, 15.1.2013, str. 21-26.

3. Splošne ugotovitve

3.1 Odbor priznava – kljub temu, da to dejstvo obžaluje – da je priporočilo Sveta potrebno zaradi položaja Romov, posledic krize ter zelo različne angažiranosti držav članic, ter odobrava njegove cilje, vendar meni, da je sklop ukrepov, ki ga priporočilo vsebuje, mogoče razumeti kot neke vrste minimalni program izvajanja, ki pa je v določenih primerih preveč površen in premalo operativen, da bi lahko dosegli cilje, zastavljene v dokumentu.

3.2 V skladu z obrazložitenim memorandumom je namen predloga Komisije "pospeševanje napredka z osredotočanjem držav članic na številne konkretne ukrepe, ki so ključni za učinkovitejšo izvajanje njihovih strategij". Odbor obžaluje, da ta namen obenem kaže tudi na to, da se pri uresničevanju ciljev okvirne strategije na evropski ravni nenehno pojavljajo resne težave z izvajanjem in političnim angažiranjem na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.

3.3 Odbor opozarja, da – če nočemo ponovno zamuditi ugodnega političnega trenutka za vključevanje Romov, kar bi močno ogrozilo tako uresničitev ciljev Unije kot tudi izboljšanje življenjskih razmer obravnavanih oseb – bi bilo treba sprejeti seznam priporočil, podprt s sistemom analize dejstev, ki bi bil resnično velikopotezen, ki bi ga bilo mogoče nadzirati, ki bi ga sestavljalo dovolj konkretnih in izvedljivih elementov in ki ga bi lahko tudi ocenjevali, v njegovo pripravo pa bi morali preko obširnega posvetovanja vključiti pomembne in zainteresirane romske organizacije ter civilno družbo.

3.4 Odbor meni, da so politična priporočila tega predloga koristna in si zaslužijo široko podporo, enako velja za omejeni seznam ukrepov, ki jih je treba brezpogojno izvajati. Vendar pa ugotavlja, da ta priporočila opredeljujejo veliko preozek okvir ukrepov in niso vedno dovolj ambiciozna; zato predlaga, da se seznam priporočil nujno razširi in dopolni z instrumenti za nadzor in spremljanje.

3.5 Odbor ocenjuje, da je tisti del predloga, ki se nanaša na horizontalne politične ukrepe, pomanjkljiv, in Svet poziva, naj dodatno razvije štiri tam opredeljena področja (boj proti diskriminaciji, varstvo romskih žensk in otrok, zmanjšanje revščine in socialno vključevanje ter krepitev vloge Romov) ter opredeli veliko bolj konkretne zahteve in v tem okviru navede tudi pričakovane dobre prakse.

3.6 Odbor ocenjuje, da je v dokumentu predstavljeni argument "izbira nezavezujočega instrumenta je namenjena zagotavljanju praktičnih smernic za države članice, kar zadeva

vprašanje socialnega vključevanja Romov, vendar pa v okviru te izbire niso opredeljena stroga zavezujoča pravila" nezadovoljiv, kajti "po ugotovitvah Komisije učinkoviti in sorazmerni ukrepi za reševanje socialnih in ekonomskih težav večjega dela romskega prebivalstva v EU še vedno niso vzpostavljeni". V obdobju krize – če se z njo ne bomo spopadali ustrezno in načrtno – bodo romske skupine, ki jih še posebej ogrožajo segregacija, diskriminacija in skrajna revščina, nesorazmerno občutile njene učinke, pri čemer je ta za njih že tako breme, ki ga ne morejo prenašati in tolerirati. Zato EESO meni, da takšen položaj od nosilcev odločanja zahteva takojšnje in učinkovite rešitve in ukrepe tudi z vidika uveljavljanja pravic.

3.7 Odbor meni, da bi bilo – glede na zaključke obrazložitenega memoranduma predloga priporočila ⁽⁹⁾ – potrebno, da Svet uporabi svoja pooblastila in sprejme obvezujoče pravne akte, še posebej za to, da bi se omilila pomanjkanje in velika revščina, ki ogrožata življenja državljanov, ter da bi se lahko borili proti najbolj skrajnim učinkom diskriminacije, rasizma in sovraštva do Romov. Potreba po tovrstnih ukrepih izhaja prav iz očitnih pomanjkljivosti na področju zakonodaje in sodne prakse držav članic ⁽¹⁰⁾.

4. Posebni predlogi

4.1 Odbor predlaga pristojnim službam Evropske unije, da ponovno ocenijo svoje naloge, ki so neposredno vezane na izvajanje temeljnih pravic Romov in pravic manjšin ter niso predmet odprte metode usklajevanja, zlasti z vidika prej navedenih vprašanj. V zvezi s tem Odbor meni, da:

- a) mora Unija v okviru svojih pristojnosti natančno in točno določiti merila, na katera se opira pri prepoznavanju kršitev človekovih pravic druge ali tretje generacije v skladu z opredelitvijo OZN, obenem pa pojasni, v katerih primerih name-rava – kadar sumi, da gre za kršenje pravic – v okviru svojih pristojnosti vložiti tožbo;
- b) tolmačiti in prilagoditi temeljne pravice in pravice manjšin ob upoštevanju socialnih položajev in ovir, ki lahko Rome nadpovprečno prizadenejo;

⁽⁹⁾ "... da so države članice sicer imele pravne možnosti, da bi ukrepale z namenom reševanja vprašanja o vključevanju Romov, vendar pa ukrepi, ki so bili načrtovani doslej, ne zadostujejo. Zaradi pomanjkanja usklajenega pristopa k problematiki vključevanja Romov se razlike med državami članicami vse bolj povečujejo."

⁽¹⁰⁾ "Ciljev predlaganih ukrepov države članice same ne morejo zadovoljivo uresničiti, zato bi bilo morda bolje, če bi bili cilji lahko uresničeni na podlagi usklajenega delovanja na ravni EU namesto prek nacionalnih pobud, ki imajo različni obseg, ambicije in učinkovitost." 2013/0229 (NLE), obrazložiteni memorandum.

c) v sodelovanju z Eurostatom in s pomočjo tolmačenja statistik EU o dohodkih in življenjskih pogojih (okvir EU-SILC) določiti kazalnike za dohodke in za prikrajšanost, ki ne prikazujejo samo pragov skrajne revščine in pomanjkanja, temveč tudi obstoj razmer, ki ogrožajo človekove pravice in niso človeka vredne;

d) je treba razširjati tehnike, ki so bile doslej le izjemoma uporabljene na tem področju, na primer: poleg analize položaja "revnega" prebivalstva, katerega prihodki so nižji od 50 in 60 % povprečnega dohodka, bi bilo treba analizirati tudi položaj prebivalstva z ravno dohodkov 30 % (25 %), ali pa poleg "potrjenih" kazalnikov diskriminacije, ki se uporabljajo danes, uporabiti merila "obrobne diskriminacije", ki s pomočjo zelo občutljivih kazalnikov (kot je udobnost ali prenaseljenost bivališča) razkrivajo posebej hudo izključnost, ki se kaže v pomanjkanju.

4.2 Odbor predlaga, da se da prednost ohranjanju jezikovnih in kulturnih tradicij, ki so temelj romske identitete, ter da se jim po ponovni preučitvi strategij nudi družbeno in finančno podporo.

4.3 Odbor meni, da je za izvedbo nacionalnih strategij za vključevanje Romov nujno, da države članice namenijo posebno pozornost nadzoru zakonodaje in sodne prakse s tem povezanih politik ter popravkom, ki jih je potrebno vnesti v smislu morebitnih protidiskriminacijskih učinkov, ter vzpostavijo učinkovite mehanizme za ta namen.

4.4 Da bi spodbujali vključevanje Romov in njihovo materialno neodvisnost, EESO od držav članic pričakuje zlasti, da se bodo odzvale v skladu s potrebami in uvedle programe v korist zaposlovanja, podjetništva in poklicnega usposabljanja. Poziva jih, da okrepijo pravna sredstva, s katerimi bi lahko učinkovito spodbudili podjetja, da zaposlujejo Rome. V segregiranih romskih skupnostih, kjer je zaposlenost že dolgo izjemno nizka in diskriminacija na trgu dela močno prisotna, bi bilo treba uvesti inovativne vrste zaposlitev, na primer dovolj ustreznih javno financiranih zaposlitev za določen čas.

Spremljanje in ocenjevanje

4.5 Odbor obžaluje, da Agencija Evropske unije za človekove pravice in države članice še vedno niso uspele opredeliti kazalnikov in referenčnih vrednosti, ki so predpogoj za oceno strategij in programov ukrepanja, niti metodologij in zahtev na tem področju, ki pogojujejo ustrezno in neodvisno zbiranje podatkov ter popisovanje stanja⁽¹⁾. Dosedanja praksa držav članic

na področju spremljanja in ocenjevanja se pogosto omejuje na poročila, pripravljena brez prave metode ocenjevanja, ki se morebiti opirajo na podatke, ni pa redko, da prinašajo rezultate brez kakršne koli utemeljitve.

4.6 Odbor predlaga, da se naloge ocenjevanja zaupajo strokovnim in politično neobremenjenim skupinam raziskovalcev in inštitutom, izbranim na podlagi javnega razpisa, katerih neodvisnost je treba še okrepiti s pomočjo različnih pravnih instrumentov (na primer uvedbo izjave o odsotnosti navzkrižja interesov, pravil o finančni preglednosti na področju uporabe sredstev, preverjanje znanstvene skupnosti, nadzor raziskovalne metode itd.)⁽¹²⁾.

Politična priporočila

4.7 Poleg financiranja organov za enako obravnavanje, ki ga je mogoče načrtovati, je pregledno in ustrezno, mora biti okrepljen tudi pravni položaj teh institucij, zato da ima politična oblast kar najmanj možnosti vplivati na njihovo delovanje, kljub temu pa skrbi, da zanje zagotavlja pogoje. Organi za enako obravnavanje morajo tudi vzdrževati stalne in tesne stike z ustreznimi organizacijami, ki zastopajo Rome, poleg kontaktnih točk za Rome.

4.8 Nacionalne kontaktne točke za Rome morajo svoje naloge opravljati pregledno, tako v teoriji kot v praksi. Njihovo delo je ključnega pomena z vidika uresničevanja okvirne strategije. Treba je zakonsko zagotoviti pravice kontaktnih točk ter vladnih organov, zadolženih za načrtovanje in izvajanje socialnih politik za Rome, da bi lahko kot neke vrste "nadzorniki" dajali mnenja o zakonodajnih postopkih, povezanih z vladnimi politikami, ki se nanašajo tudi na Rome, ter nanje vplivali tako, da učinek enih ne bi zmanjševal učinka drugih. Obveznost kontaktnih točk za Rome je, da obveščajo predstavniška združenja romske civilne družbe, na primer z objavljanjem letnih poročil neodvisnih ocenjevalcev, katerih vsebina ni podrejena nobenemu političnemu vplivu, ali z organiziranjem strokovnih konferenc.

4.9 Odbor meni, da je cilj, naveden v točki 5.1 predloga priporočila – "Države članice bi morale sprejeti potrebne ukrepe, da zagotovijo uporabo tega priporočila najpozneje 24 mesecev po objavi, in Komisijo obvestiti o vseh ukrepih, ki so bili sprejeti v skladu s tem priporočilom do navedenega datuma." – težko uresničljiv, zato bi se bilo treba izogniti temu, da bi bile države članice lahko oproščene obveznosti izvajanja

⁽¹⁾ Točka 4.4. predloga priporočila.

⁽¹²⁾ Ocenjevalec mora podati izjavo o odsotnosti navzkrižja interesov, v kateri navede, da ni zaposlen pri vladi in da ne uporablja javnega denarja, kar bi lahko ogrozilo neodvisnost rezultatov ocenjevanja.

okvirne strategije EU in lastnih zavez. Sedanji predlog je vsebinsko pravzaprav le del širšega sistema zahtev, ki ga opredeljuje okvirna strategija v širokem okviru in ki ga mora Komisija vsako leto oceniti.

Vključevanje in sodelovanje Romov

4.10 Po mnenju mnogih romskih strokovnjakov in organizacij civilne družbe – ki se deloma strinjajo z oceno Evropske komisije za to področje – sedanje politike in mehanizmi pomoči držav članic v določenih primerih ne omogočajo dovolj učinkovite obravnave vprašanja vključevanja Romov ter njihovo izhodišče in rdeča nit ni vedno pristop, ki bi temeljil na človekovih pravicah⁽¹³⁾. Medtem je bilo v več državah na žalost ugotovljeno povečanje izključenosti Romov. Glavni razlog za to je stalna diskriminacija Romov, globoko zakoreninjeno sovraštvo do Romov, ki ni deležno ustrezne pozornosti organov, zadolženih za uveljavljanje prava. Kot je navedeno v obrazložitvenem memorandumu predloga priporočila: "Bistvo težave je v tesnih povezavah med diskriminacijo in socialno izključenostjo, ki jo doživljajo Romi"⁽¹⁴⁾.

4.11 Po mnenju Odbora mora biti odprava vzajemnih negativnih učinkov teh mehanizmov glavni cilj vseh politik vključevanja. S tega vidika so glavni instrumenti zlasti vključevanje Romov in spodbujanje njihove udeležbe, kakor tudi krepitev vloge romskih organizacij in razvoj njihovih zmogljivosti. To je mogoče izključno v odprti kulturi sprejemanja, v kateri bo politika do Romov dejansko temeljila na tistih, ki se jih resnično tiče, in v kateri Romi ne bodo veljali zgolj za upravičence, temveč tudi za enakovredne akterje, katerih sodelovanje je nujno. Spremeniti je treba nekdanji paternalistični pristop, kjer so postopke opredeljevali mnenjski voditelji in večinski nosilci odločanja v družbi, ter priznati in sprejeti Rome kot odgovorne člane družbe, ki so sposobni in pripravljeni dejavno vplivati na lastno usodo.

4.12 Odbor se sklicuje na svoje prejšnje mnenje⁽¹⁵⁾, v katerem je zaradi neke študije odkril veliko nezadovoljstvo, nekakšno frustracijo in nezaupanje med mnogimi zastopniki romske skupnosti ter organizacijami civilne družbe in njihovimi predstavniki. Kot je navedeno v omenjenem mnenju EESO "strategije – v nasprotju z razglašenimi namerami – niso uspeli zagotoviti primerne vključevanja organizacij, ki zastopajo vpletene, in da niso bili vzpostavljeni učinkoviti mehanizmi za vključevanje ali pa da zaradi diskriminacije in segregacije, ki v

nekaterih primerih trajata že stoletja, sedanji procesi med predstavniki vpletenih niso uspeli vzbuditi dovolj zaupanja". V istem obdobju je tudi ERPC opravila študijo, v kateri je prišla do enakih zaključkov⁽¹⁶⁾.

4.13 Glede sprememb družbenega pristopa in pristopa nosilcev odločanja Odbor ugotavlja, da tega procesa ni mogoče predvideti brez sodelovanja Romov in organizacij civilne družbe, ki z njimi sodelujejo pri pripravi, izvajanju in ocenjevanju politik na vseh ravneh. Odbor meni, da je treba opredeliti kazalnike, ki bi omogočili ustrezno izmeriti stopnjo vključenosti in sodelovanja Romov (na primer lokalna ali centralna uprava, podatki o šolanju, stopnja udeležbe pri izvajanju programov itd.).

4.14 Odbor predlaga in pričakuje razširitev konceptualnega okvira sodelovanja, kulturo konsenza, ki bo šla dalj od zgolj posvetovanja, aktiviranje platform za stalni dialog (tudi na lokalni ravni), uvedbo ustreznih organizacijskih mehanizmov za udeležbo, večjo preglednost odločanja javnih oblasti (na lokalni ravni) in utemeljevanje odločitev (ki bo vključevalo tudi različna mnenja in rezultate glasovanj).

4.15 Odbor predlaga, da se zagotovi, kot že navedeno, sklad za pomoč (na primer kot sveženj programa Evropa za državljanje) pri vključevanju in krepitev vloge Romov, kakor tudi pri razvijanju zmogljivosti njihovih organizacij civilne družbe. Operativni program Evropskega socialnega sklada, natančneje zagotovitev programov podpore, ki predvidevajo tehnično pomoč, bi bili prav tako pomembni za razvoj institucionalnih zmogljivosti romskih organizacij.

4.16 Nosilci odločanja morajo zavzeti jasno distanco do zaskrbljujočih izjav glede Romov, ki so obarvane z rasizmom, nasiljem in ki so hudo diskriminirajoče, treba pa je tudi ovajati ter odkrito in dosledno nadzirati pojave rasističnega nasilja ter sovražnega govora. Pripraviti je treba pravne, upravne in zakonodajne ter promocijske instrumente za učinkovit boj proti takšnim pojavom. Pri tem imajo mnenjski voditelji, zlasti politične in medijske elite, posebno odgovornost. Odbor predlaga, da se s pomočjo enotne metode izvajajo sistematične raziskave predsodkov in da se ustvarijo instrumenti, ki bodo sposobni – v primeru, da bi rezultati razkrili negativni trend – spodbuditi javne politike na tem področju ali njihovo izvajanje, ali celo okrepitev prizadevanj.

⁽¹³⁾ COM(2012) 226 final, SWD(2012)133 final, Analysis of National Roma Integration Strategies [Analiza nacionalnih strategij za vključevanje Romov], ERPC, marec 2012.

⁽¹⁴⁾ Evropska koalicija za romsko politiko (ERPC) priporoča, naj nacionalne strategije vključevanja Romov temeljijo na osrednji prvini, ki je odprava sovraštva do Romov. Čeprav je odprava razlik pri prihodkih, zdravju in izobraževanju pomembna, ne bomo dosegli nobenega napredka, če odprava sovraštva do Romov ne postane prednostna naloga nacionalnih strategij za vključevanje Romov. Končna analiza ERPC.

⁽¹⁵⁾ UL C 11, 15.1.2013, str. 21–26.

⁽¹⁶⁾ "(...) velika večina vprašanih v vseh državah članicah je o procesu priprave nacionalnih strategij za vključevanje Romov menila, da je premalo transparenten. V večini primerov je sodelovanje udeleženih strani, zlasti vključevanje Romov, v zvezi z izvajanjem nacionalnih strategij za vključevanje Romov še vedno nejasno". Analysis of National Roma Integration Strategies [Analiza nacionalnih strategij za vključevanje Romov], ERPC, marec 2012.

4.17 Odbor odločno opozarja države članice na dejstvo, da za spopadanje s segregacijo in diskriminacijo, ki traja že več generacij in obremenjuje vse razsežnosti življenja prizadetih, ni dovolj izvajati programe v obliki projektov, ki se osredotočajo na določeno specifično problematiko. Za uresničevanje ciljev strategije je dandanes nujen sistemski pristop.

V Bruslju, 17. oktobra 2013

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE
